

Намозни қаср ўқиши масаласидаги рожиҳ сўз

Савол: Жазакумуллоҳу хойрон фазилатли шайх, дастурдаги савол берувчи ушбу саволда айтадики: фазилатли шайх ушбу мамлакатга келган дорилфунун талабалари борасида (намозни) қаср (ўқиши) масаласидаги рожиҳ сўзни билишга ошиқмандман. (Ушбу талабалар) ҳар (ўкув) йилидан кейин таътилда ўз диёрларига сафар қиласидилар. Ўкув муддати тутагунча шундай давом этади. Шуни билмоқ лозимки, биз баъзи уламолардан уларга (ушбу талабаларга) қаср ўқиши лозимлигини айтишганини, бошқа баъзи уламолар эса ушбу райни айтмаслигини эшиштамиз. Эй фазилатли шайх Мұхаммад ушбу иш борасида бизга фатво берсангиз, жазакумуллоҳу хойрон!

Жавоб: Ушбу масала ихтилофли масалалардандир. Бу билан сафар рухсатларидан фойдаланишни маън қиласидиган (даражадаги) яшашликдаги сафар муддати чекланганми ёки чекланмаганми деган масалани назарда тутяпман. Бу борада илм аҳли ўртасидаги ихтилоф йигирмадан зиёд қовлга етади. Ихтилоф вақтидаги қайтиладиган (асос) эса Аллоҳнинг Китоби ва Росули соллаллоҳу алайҳи ва алиҳи ва салламнинг Суннатлариdir.

Ушбу масалада биз тўғри деб биладиган раъи шуки, модомики киши (сафар қилиб борган) диёрни ватан тутмаган ёки мутлақ-турғун яшаб қолишга қарор қилмаган экан, бас, у мусо-фирдир. Гарчи муддат узайиб кетса ҳам. Чунки у ушбу диёрни ватан тутмади ва у ерда мутлақ-турғун яшаб қолишни ҳам ният қилмади. Балки бирор замон ё бирор ишга қайдланган муқимликни ният қилди. Замонга қайдланганга мисол: ушбу диёрда ўн кун, йигирма кун, бир ой, икки ой қоламан деб айтишига ўхшаш. Булар замонга қайдлангандир. Бирор ишга қайдлангани эса: ушбу диёрда тижорат мавсуми тутагунча қоламан деб айтишига ўхшаш. Ҳолбукни ушбу (мавсум) қачон тугашини билмайди. Ёки: ушбу шаҳарда модомики мана бу олим дарс берар экан ёки ушбу шаҳарда модомики муолажа олаётган эканман яшаб қоламан деб айтишига ўхшаш. Бу ҳам яшаш (муддатини) бирор амалга чеклади. Иккинчи масала шуки, яшаб қолишни бирор амалга чеклашни назарда тутяпман, фуқаҳоларнинг барчалари модомики ушбу киши мутлақ-турғун яшашни қарор қилмаган экан, унга намозни қаср ўқиши жоиз бўлади деб айтишди. Ушбу (қовл) муҳтасар матнлар ва катта китобларда мавжуддир. Ушбу киши қаср ўқийди, гарчи бир неча йилга қолиб кетса ҳам доим қаср ўқийди. Фараз қилинсанки, ушбу киши муолажа учун яшаяпти ва муолажаси бир неча йилга чўзилиб кетди, шунда унга қаср ўқиши жоиздир. Чунки у мутлақ-турғун яшашни ният қилмади. Балки ушбу амалга ё ушбу мақсадга қайдланган яшашликни ният қилди. Шунингдек, модомики ушбу олим мавжуд экан яшаб қоладиган бўлса, эҳтимол ушбу олим эллик ёки олтмиш йил яшаса-да қаср ўқийди. Бирор муддатга чекланган ҳолда истиқомат қилиш борасида уламолардан ушбу (истиқомат)ни бирор ишга чекланган истиқомат ҳукмини олади деганлари ва ушбу ҳукмни олмайди деганлари бор. Сўнг ушбу ҳукмни олмайди деганларнинг баъзилари айтишдики: истиқомат тўрт кундан ошиб кетса, қачон тўрт кундан зиёд истиқомат қилишни ният қилса, унга (намозларини) тўла адо этишлиги вожиб бўлади. Ва у сафар рухсатларидан фойдаланолмайди. Шу билан бирга у муқим-турғун яшовчи ёки маҳаллий ҳалқдандир деган ҳукмни ҳам беришмади. Балки: унга жума жорий бўлмайди, ушбу шаҳарда имом бўлишилиги саҳих эмас, чунки у маҳаллий ҳалқдан эмас деб айтишди. Уламолар ичida буни (шаҳарга) етиб келиш ва жўнаб кетиши кунларини ҳисобга олмаган ҳолатда тўрт кунга қайд этгандарни бўлди. Ва яна уламолардан буни ўн беш кунга қайдлаганлари бўлди. Ва яна улар орасида буни ўн тўққиз кунга қайдлаганлари бўлди. Буларнинг бари истинбот қилинган қовллардир. Мен тўғри деб билишим бўйича шаръий далиллар далолат қилгани шуки, модомики мутлақ-турғун истиқоматни ёки ватан тутишни қарор қилмаган экан, у мусоғир ҳукмидадир. Чунки мисол учун дорилфунундаги ушбу талаба: агар бугун шаҳодат-дипломни қўлга киритсан, албатта сафар қиласиди.

Мен ушбу диёр аҳлидан эмасман. Ва ушбу диёрда истиқомат қилиб қолишни ҳам хоҳламайман. Мен илм мақсадида келдим. Бироқ ушбу ўқув (муддати) тўрт йилга ёки кўпроқ муҳлатта чекланган. Модомики (дорилфунунни) битирмаган эканман, бас, ушбу шаҳарда истиқомат қиласман, дейди. Мана бу одамнинг сўзи ҳам шунга ўхшаш: шифо топгунимча ёки мен уни хузурида дарс қиласиган ушбу олим вафотига қадар ушбу шаҳарда қоламан. Бу билам мен зикр қиласиган (мисолларим) ўртасида фарқ йўқдир. Ва бу шайхул ислом Ибн Таймийя роҳимахуллоҳнинг ихтиёrlариdir. Фатволар (тўпламининг) «Жума намози ҳақидаги боб»да узундан-узун изланиш олиб борганлар. Бу борада зиёда (маълумот) олмоқчи бўлганлар ўшанга мурожаат қиласин.

Шайх Муҳаммад ибн Салиҳ ал-Усаймин
http://www.ibnothaimeen.com/all/noor/article_4022.shtml

Манба: [Тавхид форуми](#)